

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 21 stycznia 2019 r.

Pozycja 5

POSTANOWIENIE

z dnia 6 marca 2018 r.

Sygn. akt Ts 7/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Mariusz Muszyński,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. w sprawie zgodności:

- 1) art. 117³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 2, art. 10 ust. 1 oraz art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 118 § 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) z art. 32 ust. 2 w zw. z art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 zdanie ostatnie, art. 10 ust. 2, art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 190 ust. 5, art. 190 ust. 5, art. 190 ust. 5 w zw. z art. 2, art. 190 ust. 5 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 9 stycznia 2017 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący) wystąpił o stwierdzenie, że art. 117³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.; dalej: k.p.c.) jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 2, art. 10 ust. 1 oraz art. 2 Konstytucji, a także że art. 118 § 5 k.p.c. jest niezgodny z art. 32 ust. 2 w zw. z art. 45 ust. 1, art. 31 ust. 3 zdanie ostatnie, art. 10 ust. 2, art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 190 ust. 5, art. 190 ust. 5, art. 190 ust. 5 w zw. z art. 2, art. 190 ust. 5 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została sformułowana w związku z następującą sprawą.

W ramach postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym w T. postanowieniem z 29 czerwca 2015 r. dla skarżącego został ustanowiony pełnomocnik z urzędu w celu sporządzenia skargi konstytucyjnej. Postanowieniem z 24 września 2015 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy w T. oddalił wniosek skarżącego o odrzucenie kandydatury pełnomocnika wskazanej przez Okręgową Radę Adwokacką w K. i zwrócenie się do niej o wyznaczenie nowego kandydata na pełnomocnika oraz wniosek skarżącego o zmianę

pełnomocnika z urzędu. Skarżący złożył wniosek o sporządzenie pisemnego uzasadnienia tego postanowienia i jego doręczenie wraz z uzasadnieniem.

Postanowieniem z 15 października 2015 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy w T. odmówił sporządzenia uzasadnienia postanowienia z 24 września 2015 r. oraz doręczenia odpisu tego orzeczenia wraz z uzasadnieniem. Postanowieniem z 6 października 2016 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w K., Wydział Cywilny Odwoławczy, oddalił zażalenie skarżącego na postanowienie z 15 października 2015 r. (sygn. akt [...]).

Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 21 września 2017 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 10 października 2017 r.) pełnomocnik skarżącego został wezwany do uzupełnienia braków formalnych skargi, tj. do: wskazania czy pełnomocnik skarżącego działa jako pełnomocnik z wyboru czy z urzędu; w wypadku działania jako pełnomocnik z wyboru – doręczenie pełnomocnictwa szczególnego do sporządzenia skargi konstytucyjnej i reprezentowania skarżącego w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym (5 egzemplarzy) oraz wskazanie daty jego udzielenia; w wypadku działania jako pełnomocnik z urzędu – doręczenie odpisu postanowienia sądu o ustanowieniu dla skarżącego pełnomocnika do sporządzenia skargi konstytucyjnej oraz doręczenie rozstrzygnięcia organu samorządu adwokackiego o wyznaczeniu pełnomocnikiem skarżącego do wniesienia tej skargi; podanie daty wystąpienia przez skarżącego do sądu z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do sporządzenia skargi konstytucyjnej oraz podanie daty doręczenia pełnomocnikowi rozstrzygnięcia organu samorządu adwokackiego o wyznaczeniu pełnomocnikiem skarżącego do wniesienia tej skargi.

W piśmie procesowym z 17 października 2017 r. (data nadania) pełnomocnik skarżącego oświadczył, że działa jako pełnomocnik z wyboru, a pełnomocnictwo zostało mu udzielone przez skarżącego na „początku stycznia” 2017 r. Pełnomocnik skarżącego przesłał także 5 egzemplarzy pełnomocnictwa.

Zdaniem skarżącego niekonstytucyjność art. 117³ k.p.c. wynika z mechanizmu umocowania pełnomocnika z urzędu, w którym czynność techniczna, jaką jest wyznaczenie pełnomocnika dokonane przez radę adwokacką lub radę okręgowej izby radców prawnych, zastępuje czynność zastrzeżoną dla sądu w art. 118 § 1 k.p.c. Skutkiem takiego rozwiązania jest – według skarżącego – naruszenie jego prawa do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd.

Skarżący sformułował także zarzut niezgodności z Konstytucją art. 118 § 5 k.p.c. w zakresie, „w jakim umożliwia zamierzającemu wnieść skargę konstytucyjną jej wstępne rozpoznanie przez osoby nie mające statusu sędziego Trybunału Konstytucyjnego”. Zdaniem skarżącego narusza to jego prawo do wstępnego rozpoznania skargi przez właściwy sąd. Zdaniem skarżącego art. 118 § 5 k.p.c. narusza także dyspozycję art. 32 ust. 1 Konstytucji, ponieważ „różnej ochronie pozostawił prawo do obrony ubogich (których nie stać na ustanowienie pełnomocnika z wyboru) a odmiennie osób, których majątek pozwala na opłacenie pełnomocnika z wyboru celem wniesienia skargi konstytucyjnej”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna bądź gdy nie usunięto w terminie braków formalnych skargi (art. 61 ust. 4 pkt 1-3 u.o.t.p. TK).

2. W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej może być ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżącego albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Dlatego art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK zobowiązuje skarżącego do wskazania kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego.

2.1. Skarżący poddał kontroli Trybunału art. 117³ k.p.c., który reguluje procedurę wyznaczenia pełnomocnika przez okręgową radę adwokacką lub radę okręgowej izby radców prawnych w wypadku uwzględnienia przez sąd wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Skarżący przedmiotem skargi uczynił także art. 118 § 5 k.p.c. w brzmieniu: „Jeżeli adwokat lub radca prawny ustanowiony w związku z postępowaniem kasacyjnym lub postępowaniem ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, nie stwierdza podstaw do wniesienia skargi, jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić na piśmie o tym stronę oraz sąd, nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia zawiadomienia go o wyznaczeniu. Do zawiadomienia adwokat lub radca prawny dołącza sporządzoną przez siebie opinię o braku podstaw do wniesienia skargi. Opinia nie jest załączana do akt sprawy i nie jest doręczana stronie przeciwnej”.

2.2. Jako ostateczne orzeczenie skarżący wskazał postanowienie Sądu Okręgowego w K. z 6 października 2016 r. (sygn. akt [...]) o oddaleniu zażalenia na postanowienie Sądu Rejonowego w T. z 15 października 2015 r. (sygn. akt [...]) o odmowie sporządzenia uzasadnienia. Orzeczenie wskazane przez skarżącego jako ostateczne nie zostało jednak wydane na podstawie zakwestionowanych w skardze przepisów. Sąd Okręgowy w K. nie rozstrzygał bowiem ani o procedurze ustanowienia pełnomocnika z urzędu, ani o kwestiach związanych z przygotowaniem przez pełnomocnika opinii o braku podstaw do wniesienia skargi. Sąd Okręgowy w K. orzekał jedynie o możliwości uzyskania przez skarżącego uzasadnienia postanowienia Sądu Rejonowego w T. z 24 września 2015 r.

2.3. Mając powyższe na uwadze, Trybunał stwierdza, że rozpatrywana skarga nie spełnia podstawowego warunku wskazanego w art. 79 ust. 1 Konstytucji i art. 53 ust. 1 u.o.t.p. TK. Okoliczność ta jest – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK – podstawą odmowy nadania analizowanej skardze dalszego biegu.

3. Ze względu na wskazaną powyżej podstawę odmowy nadania skardze dalszego biegu, Trybunał jedynie na marginesie odniesie się do zarzutów podniesionych przez skarżącego. Zarzuty te sprowadzają się do dwóch kwestii: po pierwsze, do sposobu wyznaczania pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia skargi konstytucyjnej oraz, po drugie, do możliwości sporządzenia przez takiego pełnomocnika opinii o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej.

3.1. W odniesieniu do kwestii wyznaczania pełnomocnika z urzędu, Trybunał stwierdza, że nie ma podstaw stanowisko skarżącego, jakoby wskazywanie konkretnego adwokata lub radcy prawnego do reprezentowania skarżącego przez właściwą okręgową radę adwokacką lub radę okręgową izby radców prawnych dotyczyło jego prawa do sądu. Zdaniem skarżącego „wyznaczenie przez izbę osoby pełnomocnika stanowi jego umocowanie do działania w sprawie”. Takie twierdzenie jest sprzeczne z art. 118 § 1 k.p.c., który stanowi, że udzielenie pełnomocnictwa procesowego wynika z ustanowienia adwokata lub radcy prawnego przez sąd. Imienne wyznaczenie pełnomocnika przez okręgową radę adwokacką lub radę okręgowej izby radców prawnych nie jest rozstrzygnięciem o prawach skarżącego (jakim jest postanowienie o przyznaniu mu pomocy prawnej z urzędu), lecz czynnością

mającą na celu wykonanie postanowienia sądu. Nie ma więc konieczności, aby było dokonywane przez organ sądowy.

3.2. W odniesieniu do kwestii możliwości sporządzenia przez adwokata lub radcę prawnego ustanowionego z urzędu do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej opinii o braku podstaw do wniesienia takiej skargi Trybunał przypomina, że sformułowaniu przez pełnomocnika z urzędu opinii, o której mowa w art. 118 § 5 k.p.c., nie można przypisać cech właściwych dla władczego rozstrzygnięcia o wolnościach lub prawach reprezentowanego podmiotu. Odmowa sporządzenia skargi przez pełnomocnika nie może być utożsamiana z orzekaniem o dopuszczalności tego środka podejmowanym przez Trybunał w toku rozpoznawania wniesionej skargi.

Skarżący bezzasadnie przyjmuje również, że możliwość sporządzenia przez pełnomocnika z urzędu opinii o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej stawia go w gorszej sytuacji, w porównaniu do tej, w jakiej znajdują się osoby korzystające z pełnomocnika z wyboru. Sporządzenie przez pełnomocnika z urzędu opinii o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej nie zamyka skarżącemu ostatecznie drogi do złożenia tego środka prawnego. Skarżący może bowiem – z zachowaniem ustawowego terminu złożenia skargi – zwrócić się do pełnomocnika z wyboru.

4. Trybunał stwierdza także, że skarżący nie wykonał prawidłowo zarządzenia sędziego Trybunału z 21 września 2017 r. w odniesieniu do doręczenia pełnomocnictwa szczególnego. Zgodnie z art. 44 u.o.t.p. TK pełnomocnictwo szczególne, o którym mowa w art. 53 ust. 2 pkt 3 u.o.t.p. TK, powinno obejmować umocowanie do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej, a także reprezentowania skarżącego w postępowaniu przed Trybunałem. Pełnomocnictwo załączone przez skarżącego do skargi konstytucyjnej obejmowało umocowanie pełnomocnika „w sprawie skargi konstytucyjnej”. Tak sformułowane pełnomocnictwo nie spełniało wymogów przewidzianych w art. 44 i art. 53 ust. 2 pkt 3 u.o.t.p. TK. W odpowiedzi na wezwanie do uzupełnienia braków formalnych skarżący przesłał pełnomocnictwo zawierające umocowanie pełnomocnika jedynie do reprezentowania skarżącego „w toku postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym”. Nie sposób więc uznać tak sformułowanego pełnomocnictwa za wystarczającą podstawę do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej.

4.1. Na tej podstawie Trybunał stwierdza, że skarżący nie uzupełnił braków formalnych skargi w zakresie pkt 2 zarządzenia sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 21 września 2017 r. – nie doręczył bowiem pełnomocnictwa szczególnego do sporządzenia skargi konstytucyjnej i reprezentowania skarżącego w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym.

Okoliczność ta jest – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 2 u.o.t.p. TK – kolejną podstawą odmowy nadania analizowanej skardze dalszego biegu.

Z tych przyczyn Trybunał Konstytucyjny postanowił jak na wstępie.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.